

PETNAJSET

Proletta započna da se chuvstva oshte prez fevruari.

Toplite vetrove, koito duhaha sys sedmici, bez da spirat, bjaha pylni s prijatni predveshtanija.

Zimnite ni palta natezhaha izvednyzh, a kolenata ni započnaha da treperjat. Njakakyv sladyk djavol se vseli okolo masata ni v "Kolarac".

SHTe popitate sigurno za kakvo li e bilo tolkova vazhno za mene i prijatelite mi edno kafene kato "Kolarac"? Mozhe bi dnes tova e bez znachenie, no zavladjavaneto na edno kafene krie v sebe si taktikata ot velikite bitki na zhivot i smyrnt. Gradskite momcheta se borjat za mjastoto si v zhivota, pyrvo zaemajki stol kraj masata v kafeneto! Izvojuvaneto na pravoto da se sedi na masata s vrystnicite e pyrvijat seriozen sblysyk s vyzrastnite, koito veche dyrzhat svoje masi, avtoritet, mangizi.

Obicham i dnes da rekonstruiram na svojata njakogashna masa reshitelnija boj za "Kolarac" (prez chasovete, kogato okolo neja ne sedi na koka-kola tajfa dvajsetgodishni mladezhi). Obicham da mislja za tova kak sym si izvojuval mjastoto, kak ot nego sym napravil svoj shtab i kak nakraja i kafeneto, i az zabravihme otdavna тази vojna. Segа sme kvit. Tanto za tanto! Povecheto ot onezi kelneri, s koito se sprechkvah, ne rabotjat veche v "Kolarac" - njakolko ot tjah sa pensionirani, edin se udavi v Dunav, drugi rabotjat v po-renomirani zavedenija. No po vremeto, kogato zavladjavah "Kolarac", te obsluzhvaha svoje masi i vseki ot tjah opredeleno ne obichashe mladite posetiteli,

koito do bezsyznanie blizheha cherno kafe, zaemajki masite, kydeto mozheha da sednat onezi, koito porychvat i pravjat oborot. Zatova kelnerite ot "Kolarac" izmisljaha razlichni trikove, za da se otyrvat ot men. Ponjakoga namirah tabelka, na kojato pisheshe "Reserve" ili pyk prednata vecher izlizashe zapoved za "zadylzhitelna vecherja".

Po vremeto, dokato zhiveehme v Belgrad bez adres, bez registracija i bez kutija za pisma, "Kolarac" beshe edinstvenoto mjasto, kydeto mozhehme da predadem neshto ili da ugovarjame sreshti. V nego mozheha da ni otkrijat provincialistite, na koito im se beshe usmihnalo shtastieto, kogato im se priiskashe da se pokazhat. Bezdomnicite vsyshtnost sa chudesna publika, pred kojato mozhesh da demonstrirash sobstvenoto si prevyzhodstvo. Estestveno, i vseki bezdomnik sam naj-dobre znae kakyv shans predostavja na shtastlivo zadomenija esnaf, zatova toj dori i sluchajno ne se syglasjava bezplatno da igrae roljata na ocharovan slushatel na gluposti. Vyznagrazhdenieto e mizerno: malyk zaem, kojto nikoga njama da byde vynat, chasha piene, ponjakoga dori i bez tova - samo izkopchena cigara ili malko drebni za vryshtane s avtobus v Studentskija grad.

Kolko pyti e trjabvalo da slusham chasove nared polupijani otkrovenija, kolko pyti bez vyzrazhenija sym pozvoljaval njakoj da se vzhivjava, analizirajki bedstvenoto mi polozhenie, koeto i v dejstvitelnost ne predlagashe mnogo rozovi perspektivi, samo i samo za da dochakam onzi reshitelen moment, kogato sybesednikyt mi e gotov da izvadi mangizite. Bivah naj-vnimatelnijat i naj-smiren slushatel, onzi, kojto bezkrajno se divi na mydrostta i sigurnostta na svoja domakin ot masata.

Mojat char - plod na usyvyrshenstvanata avantadzhijska tehnik, beshe syrdechno otkrit za vsichki udari, nasocheni sreshtu nekadyrnostta, myrzela, bezotgovornostta, dengubata i

vitaeneto mi iz oblacite... "Govorete, kakvoto si iskate, misleh si az, samo mi platete gulasha i kutijata "Zeta"! Ako dobavite oshte i za avtobusa, shte vi byda byda blagodaren do grob!"

- Ama koj shte ti dade njakoga film?! - govoreha blagodetelitate mi. - S kakvo si pokazal, che izobshto zasluzhavash? Slez malko na zemjata, be, ot tija tvoite oblaci, vizh v kakvo si se prevyrnal! Ne me razbiraj greshno, starche, az naistina ne obryshtam vnimanie na mangizite, mislja che ne tova e glavnoto mi zanimanie, no ti dejstvitelno s godini ni pravish na budali! Dlyzhnik si na vsichki strani. Horata govorjat... Eto, vizh! Bih ti dal pryv pari samo da znaeh, che shte postignesh neshto s tjah...

Tuk sybesednikyt mi zadylzhitelno izmykva svoja portfejl i razlistva pachka banknoti, koito pak izchezvat v negovija dzhob. Tyrpjah vsichko s nadezhdata, che njakoj den shte im pokazha koj sym i che te sa se lygali za men.

I taka, sedejki godini nared v "Kolarac", imah vyzmozhnost otblizo da se zapoznaja s neshtata, bez koito shtjah da sym beden. Sitostta na golemite lapachi, cicijstvoto, ludostta, strastta, hazartyt, intrigite, tygotata na nedelnite semejni izlizanija na kebapcheta s luk, tygata, zadushavana s jadene, alchnostta i borbata za vlast... Kelneri vojuvaha protiv despotizma na upravitelja, osven tova edin sreshtu drug, a vsichki - protiv kasierkata; vizhdah kak se razvaljat brakove, zapoznah se sys zavistta, naj-setne: chetjah zhelaniето v ochite na onezi, naj-blagorodnite, da se izmyknat ot тази byrloga na zastojali jastija i symnitelni podpravki, da namerjat njakoi drugi, po-svetli mesta, bjah svidetel na bezbrojnite im opiti da osyshtestvjat tova, i tehните porazhenija vizhdah; nakraja, az oshte chakam da vidja zavyrshеka na filma za onezi, koito vremenno uspjavaha da se izmyknat ot "Kolarac", ot tozi grad i ot тази strana, da izbجات ot ochite na svidetelite, koito znajat

vsichko za tjah - chakam kato njakakva zlokobna ptica, izmervajki provala si s tehniya uspeh.

No znam edno: vremeto na "Kolarac" e po-silno ot vsichki, koito njakoga sa se opitvali da mu ubegnata. To - onova vreme - gi dyrpa s koncite si prez bunishteto na izmameni ochakvanija i tezi "zlatni momcheta", koito tolkova obeshtavaha, tezi momicheta, ot koito tolkova mnogo se ochakvashe, ne znajat veche kakvo da pravjat s uspeha si, kojto ima stojnost samo ako se pokazhe v "Kolarac", pred nas, ostanalite kletnici, koito nikoga ne go i napuskali.

Ponjakoga kym mojata masa v ygyla do vratata se priblizhava njakoja mlada dvojka:

- Svobodni li sa tezi mesta?

- Ne sa.

Sybuzhdam se i objasnjam, che ochakvam prijateli. No az veche njamam prijateli. Izlygal sym gi. Ne ochakvam nikogo: te dvamata vinagi sa na mojata masa - Mima Lashevskaja i Ale. I kogato i da sedna na *nashata* masa, te veche sa na nejna. CHakat me.

Zimata ni donese mnogo hubavi filmi v Kinotekata: izgledahme celija Grifit, kljumahme na nemija Sjostrem i Drajer, vyzhishtavahme se na Ajzenshtajn i Dovzhenko, hilehme se na Bystyr Kityn i CHaplinovija cikyl. V suterennata zala na Kinotekata mozheshhe vsjaka vecher da se vidjat prijatelski lica, imashhe majtapi i muftene na banknoti ot 500 dinara. Sled prozhekciite otivahme v "Kolarac" na svinski krachka i bob sys susheni rebra i se karahme za tova kakvi filmjagi trjabva da se pravjat.

Predvozhdani ot Mima Lashevskaja nahluvahme v syvsem nepoznati kyshti na Byrdo po terenite na zlatnata belgradska mladezh, kydeto nikoj nikogo ne poznavashe, pylnehme

dzhobovete si s vnosni cigari, kradjahme pepelnici i knigi. Slushahme do bezsyznanie studenija dzhaz. Kuul. Kuul. Kuul.

V Ruskija dom sled filmiranite operi podnasjaha bezplatno vodka i razdavaha znachki.

Hodehme na literaturni vecheri da vidim poznati "ptici" otlbizo. Tova beshe godinata na zlychni svadi mezhdou realisti i modernisti. Pyrvite kyrvavo braneha koraba, kojto, sydejki po vsichko, potyvashe, a drugite izmykvaha citati ot frenskite sjurrealisti, bylvajki ogyn prez nachetenite si dioptri. Aplodirahme i ednite i drugite, vjarvajki, che istinskijat izhod znajat njakoi tretii.

Vse pak nadezhdite ni se vyrvtjaha okolo kinoto.

Kinotekata na Kosovska ulica prilichashe na katakomba na rannohristijanski fanatici. Ot pozicijata na nejnija zadimen suteran onzi, oficialnijat film gore, kojto se vyrteshe po kinata i obikaljashe festivalite, ni se struvashe napravo lajna. Vseki imashe svoe mjasto v tozi sveshten suteran. Ale, Mima i az sedjahme obiknoveno na chetvyrtija red po sredata, mesta sedem, osem, sedem...

I dnes obicham da sedja blizo do ekrana. Struva mi se, che taka napyлно sym obgyrnat ot kartinata, makar che njakoi dami, koito ot vreme na vreme vodja na kino, sa sklonni da tylkuvat tozi moj navik kato stisnatost, tyj kato tova sa naj-evtinite mesta. Glupachki!

Eto ni tuk, v polumraka na Kinotekata sme i chakame da zapochne filmyt. Okolo nas sa kysogledi ljubiteli, pobyrkani amatjori, koito vmaniacheno snimat nerazbiraemi istorii na 8-mm-ova lenta v Kinokluba; zabludeni ovchici i profesionalisti, koito sa reshili da se obrazovat, sled kato sa sysipali pyrvite dyrzhavni filmi. Sedim ramo do ramo s mladi intelektualki, koito ot slabost kym horata na izkustvoto se shibat s tjah. Talanti i obozhateli! Dishame syshtija zastojal vyzduh s momichenca,

koito se bojat za esnafskija si himen, ochakvajki istinskija shans - vsichko, vsichko, no himenyt - ne, ako mozhe *peting*, gotovo! Te se podgotvjat za vsichki probni snimki v kinostudijata "Avala"; nikoj ne e i synuval, che tezi skromni gimnazistki sa zanesli tam golite si fotografii, syblaznitelni pozi, zasneti ot rodnija im brat-ljubitel. Tuk ima i mladi poeti, osven tjah brodjagi i bezdelnici, pod chijato kozha se krijat nezхни syrca - plachat, kogato na kraja na filma zagiva Pol Muni; bijat se s protivnikovata mafija pred vhoda na Kinotekata. V tozi suterena na Kosovska ulica uzrjava kato plod v utroba onzi tipichno belgradski filmov stil, zhaden za znaniya, oblechen s iztyrkani dzhinsi i cherni puloveri "bie", s ryce, prepyneni sys zakysneli chuzhdestranni spisanija. Tuk sa vsichki onezi, koito vednyzh za vinagi bjaha zarazeni ot kinoto.

I Mima Lashevskaja pluva prez vsichki tjah "byterflaj", churulikajki, dushejki, precenjajki, ocharovajki. Vzima nazaem mangizi za nas, ugovarja sreshti, organizira sybiranija - s edna duma, zhivee izcjalo s obshtestvenija zhivot, plenjavajki syrcata po-byrzo, otkolkoto po vreme na prozhekcija uspjava trepetnata Polet Godar.

Nakraja tja otkriva onova, koeto j trjabva: zapoznava ni sys svoja "mnogo, mno-o-o-o-ogo mil sta-a-a-a-ar prijatel, Zdenchica"!

Tova e bivshijat artist i bivsh korepetitor Zdenko Pavlichek, kojto ni kani sled filma na "po edin drink" v apartamenta si.

V dve malki pomeshtenija, zadrysteni ot orientalski taburetki i vitrini, v koito bleshtuka styklena menazherija, gospodin Pavlichek potriva podobnite si na ponichki dobre gledani ryce, cherpejki ni s shokoladovi bonboni.

- Ah, ah, dragi mladezho, ta Vie ste taka sharmanten! - kazva toj na Ale. - Ne, dejstvitelno, syshtinski Dzhejmz Dijn, chestna duma!

- Ela da vidish banjata! - izvikva me shepneshkom Ale. Gmurnah se aromati, koito dotogava nikyde ne bjah sreshtal: indijska kamenna sol za kypane, pudri i chervila, losion v shishenca s izdylzheni shijki i perverzna mekota na havliite... Kato vlezete v тази баня, vi se struva, che ste se potopili v njakakva goljama rozova pudriera. Ot policata se usmihva velikanska bjala mechka s vratovryzka ot saten.

- Istinska pedalska banja! - kazah i za otmyshtenie otrakradnah kutijka s nozhcheta za brysnene.

Nashijat domakin oshte otdavna se e prehvyrlil ot niskoplatenata profesija korepetitor na rabota po sybirane na statisti. Za tova sa mu pomognali tajnite pedalski kanali i izkljuchitelното vladeene na njakolko zapadni ezika.

- Neunishtozhimi sme, malkijat mi! - kaza mi gospodin Pavlichek, dokato mu pomagah da prigotvi sandvichi v kuhnjata. - Mogat da ni otnemat vsichko, osven gradskoto vyzpitanie, a sled tova si vyzvryshtame pak vsichko, zashtoto sme zhilavi... ZHilavi! Nashata gradska klasa oshte ne e uspjala da se provali. Poprechihia j da se razvihri napylna! Znaete li kak spasjvashe djukjanite si kletijat mi pap€pri bankrut? S dve tepsii za bjurek! Drugite iznasjaha persijskite si kilimi, smykvaaha kristalnite si polilei, a toj grabvashe samo tezi dve tepsii. Zashto li? Zashtoto s tjahna pomosht otново se izpravjashe na kraka. Namirashe njakoj malyk dvor i pak zapochvashe da peche bjurek. Shest pyti bankrutirashe i shest pyti otново se izdigashe... Nashata familija inache e Sotir, samo che az ja promenih kato chovek na izkustvoto v Pavlichek! V pamet na pokojnija mi prepodavatel po piano, cheha Gustav Pavlichek...

Podvizhen i uctiv, Zdenko Pavlichek za kratko vreme stanal nezamenim vodach prez balkanskata filmova dzhungla na onezi, koito tochno prez tezi godini otkrivaha krasotite na nashite prostori i kolonialno niskite ceni na statistite, na konnicata i na filmovite usluzi.

Pred Mima toj njashe tajni.

Predpazliv kato bezdomno gradsko kuche, pred nashata prijatelka toj se otvarjashe kato tapiciran budoar, pylen s ekzotichni aromati, bez da krie svoja - e, dobre! - malko stranen vkus i naklonnostite si ne tolkova kym syshtija pol, kolkoto kym vsichki syshtestva "po-chuvstvitelni ot agresivnite pejzani, draga moja"!

Mima, estestveno, ne namirashe v tova nishto chudnovato! Naprotiv, spomena sjakash nebrezhno Marsel Prust, kato kaza: "A la recherche du temps perdu" i tova beshe vsichko, koeto znaeshe za tvorбата na tozi francuzin, kogoto po-chesto citirat, otkolkoto chetat. SHTe vi izlyzha, Mima e chela zadylzhitelniya otkys za sladkata "malka Madlen", kojato vyrnala stariya Marsel kym detstvoto; a sled tova tja reche: "Eto i Oskar Uajld, nali? Vie, razbira se, ste cheli "Princyt i rozata"? Naj-chist anglijski ezik..."

Pavlichek, estestveno, e chel tezi neshtica. Oshte poveche, prez 1941 g. bil igral glavnata rolja v piesata "Portretyt na Dorian Grej" i imenno njakyde sedmica sled premierata go arestovali nemicite, ta lezhal v edna kilija s baj Nikachevich.

- Vie, razbira se, ste chovali za baj Nikachevich: prochut predvoenen bas! E, ta baj Nikachevich placheshe kato dvegodishno dete, s poroj sylzi, a prez cjaloto vreme se chivashe kak na dvora razstrelvat. A az - nishto. Mislja si, ako e sydeno - sydeno! Samo mu kazah: "Kak ne vi e sram, baj Nikachevich, da civrite! *Bas, a plache!* Ta tova e rezervirano za tenori, ne e li taka?" I, molja vi se, sled osvobozhdenieto

syshtijaj tozi baj Nikachevich me sreshta v koridora na teatyr a i pochva da mi vika: "Oshte li si zhiv, dyrta pederugo!" Mezhduvprochem, bjah po-mlad ot nego. Bog da go prosti, naistina beshe goljam mrysnik, tozi baj Nikachevich! "Vyn! - izvika. - Da ne sym te vidjal poveche tuk!" I taka, ostanah bez rabota, na bozhijata milost. Zaplju me oshte v liceto, eto tuk...

Gospodin Pavlichek lezheshe v krakata ni, podprjal otstrani starija si kryst s kupchina vyzglavnici.

- Nashijat Dzhejmz Dijn! - kaza toj, milvajki kraka na Ale.

Galeshe se kato proskuban kotarak o nashite obuvki.

Mima tazi nosht se nafirka. Zaplashvashe, che shtjala da ni ostavi sami pri Zdenchica. Umrjahme ot strah.

Moga li da se izkypja? - zapita glezeno tja i bez da chaka pozvolenie, izchezna v banjata.

CHuhme shurtene na voda, kojato pylneshe vanata i tropoleneto po chuguna ot tjaloto j, a sled tova pljaskashtija zvuk ot nejnata zadnica vyv vodata. Malko po-kysno v vidjahme v pjana. Izvika ni prez otvorenata vrata:

- Ima li njakoj edna cigara?

Mima se syblich a kato razvratno momiche, kogato j se otdate sluchaj za tova. Drehite j prechat, tja obicha da izpyne dylgite si kraka, da byde gola i svobodna. Vtorachili sme se v malkite j gyrdi (samata tja kazva, che si kupuva sutien "nula nomer"), dve edri tymni zyrna, postojanno virnati, kogato se raztvori zhyltijaj penjoar na g-n Pavlichek. Mima se kikoti. Kozhata j e rozova kato na kukla ot predvoenen kauchuk.

G-n Pavlichek revnivo lovi nashite pogledi i se naliva sys zelenikav "shartrjoz".

- Zashto ne se syblechem vsichki? - predlaga toj. - Eto, toj shte zapochne pryv.

Otkachva i vadi izkustvenite si cheljusti. V utroto, koeto se promykvashe prez tjulenite zavesi, pred nas se obleshtva pijan starec s hlytnali gyrdi. Hlipa:

- Zavizhdam na vashite zybi, na kosata vi, na vsichko! Vizhte kakvo e ostanalo ot men... I pitam vi sega: kakvo e chovekyt? Voda! CHovekyt e voda! Gledah vednyzh kak izgarjat myrtyvcite v krematoriuma. Znaete li kakvo pravi myrtvecyt, kogato go hvyrlyat vyrhu zharta? Povdigne se i vi pogledne vtreshsteno! Skacha! Eto taka, skacha! Vidjah tova sys sobstvenite si ochi... A zashto skacha? Zashtoto e ot voda!

Mima go otvezhda do krevata s baldahin. G-n Pavlichek j objasnyava, che edin den vsichki shte skachame kato onzi myrtvec. Iska tyrzhestveno da mu obeshtaem, che njama da go ostavim sam, kogato zaspi. Kylne se, che njama nishto da se opitva, che njama da ni dokosne dori s pryst, samo da ostanem prez noshtta, zashtoto se boi ot tymninata i da byde sam. Vsichki se bili nagovorili protiv negovite neshtastni bratja i vsjaka sedmica po njakoj samotен chovek, roden za ljubov i doverie, osymval v uedinenata si staichka myrtyv i ograben do golo! Nie trjabvalo da bydem prijateli, bez ogled na tova koj kakvo obicha i kakvi sa mu porocite. Ne bilo li taka? Nima toj, g-n Pavlichek, bil vinoven, che izrasnal v kyshta s tri sestri i luda majka, zatova zhenskijat pol mu bil oprotivjal? Ne, Mima bila po-druga, tja ne mu bila protivna. Neka mu dadjala rychichkata si, dokato zaspjal...

Skoro hyrka zaspal.

Mima i Ale lezhat na kilima i deljat poslednata cigara, puskaiki si dim edin na drug v ustata.

Glavata j lezhi v skuta na Ale, a bosite j kraka - v moja.

Celuvam malkija j pryst.